

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسایل ایدئولوژیک

نویسندگان: الحاج داکتر امین الدین سعیدی و داکتر صلاح الدین سعیدی

۰۱ اکتوبر ۲۰۱۳

مکه مکرمه

۳

ملتزم :

قسمتی از دیوار و پائین دیوار کعبه را، که در یک سوی آن حجرالاسود و در سوی دیگرش باب کعبه قرار دارد، «ملتزم» می‌نامند. این محل را از آن روی ملتزم می‌نامند که مردم در آن قسمت می‌ایستند و به دیوار ملتزم شده، می‌چسبند و دعا می‌خوانند.

در روایتی آمده‌است که پیامبر اسلام محمد صلی الله علیه وسلم روی و دست‌های خود را روی این قسمت از دیوار قرار می‌داد.

همچنان در روایت اسلامی آمده است که ملتزم، جایی است که دعا در آنجا قبول می‌شود و بنده‌ای نیست که در آنجا خدا را بخواند و خداوند دعایش را اجابت نکند. یکی از کارهایی که در اینجا انجام می‌شود، آن است که بنده دست را بر دیوار این بخش گذاشته، و به گناهان خود اعتراف کند.

شاذروان :

همان برآمدگی‌هایی است که در اطراف خانه خدا قرار دارد، و آن بخشی از کعبه است.

شاذروان کنونی از ساخته‌های سلطان مراد چهارم در هنگام ساختمان کعبه در سال ۱۰۴۰ هجری است. زمانی که در بازسازی‌های کعبه، ابعاد خانه قدری کوچکتر از بنای ابراهیمی بنا شد، برای حفظ ابعاد اصلی، فضای عقب نشینی شده را با ساخت سکونی کم ارتفاع، علامت گذاری کردند که «شاذروان» نامیده شد و چون ملاک در طواف، حد اصلی کعبه است.

شاذروان همان سنگ مایلی است که بخش تحتانی دیوار کعبه را تا روی زمین پوشانیده‌است، به اضافه بخشی که در مقابل حجراسماعیل به صورت پله ای ساخته شده‌است که ارتفاع آن از سطح زمین بیست سانتیمتر و عرض آن چهل سانتیمتر است. علت آن که در این قسمت شاذروان قرار داده نشده، این است که در بنای ابراهیم، حجر اسماعیل جزو خانه کعبه بوده‌است که در ساختمان قریش به علت کمبود مال حلال از خانه کاستند و بر حجر افزودند. همچنین در پائین در کعبه، شاذروان قرار داده نشده و به صورت پله ای صاف به طول ۳۴۵ سانتیمتر ساخته شده‌است که مردم در ملتزم بر آن می‌ایستند و به درگاه خداوند دعا و نیایش می‌کنند.

داخل کعبه چیست :

درگاه در خانه کعبه که از سنگ تیره‌ای ساخته شده است. وسعتی در حدود یک و نیم در یک متر داشته و به اندازه بیست سانتیمتر گودتر از کف داخل بیت قرار دارد.

در درون کعبه سه ستون چوبی منبت کاری شده از چوب عود وجود داشت که قطر هر یک حدود ۲۵ سانتیمتر به نظر می‌رسید.

دیوارهای دور داخل بیت تا حدود ۲ متر از سنگ مرمر سفید متمایل به زرد کهربائی پوشیده شده بود که کف بیت هم از همین سنگ‌ها، فرش گردیده است.

همانطور که قبلاً توضیح دادم. کعبه دارای دو سقف می‌باشد که سقف اصلی از داخل بیت دیده نمی‌شود و روی سقف داخلی کعبه تالیه سنگ‌ها در اطراف با پرده ابریشم سرخ رنگ پریده‌ای که سال‌ها از قدمت آن گذشته بود، پوشانیده شده است.

بر روی پرده، نام‌های پروردگار و عباراتی چون «لا اله الا الله»، «محمد رسول الله»، «یا منان»، «یا حنان» و «یا کریم» نقش بسته شده است. ستون‌ها تا مرز سنگ‌های دیوار، از چوب و باقی بالای آنها را پرده پوشانیده است. زینة بام خانه خدا در ناحیه رکن شامی پس از ورود به داخل بیت در دست راست قرار دارد که با پرده‌ای که از بالا بر روی آن افتاده بود. چیزی از در و محل آن به نظر نمی‌رسید.

در ناحیه رکن شامی داخل کعبه، برآمدگی یک متر در یک متر وجود داشت که نشان دهنده در بام کعبه بود. لیکن همانطور که پیشتر اشاره شد، همان پرده مخصوص بر روی آن افتاده بود که چیزی در ظاهر نمایان نبود. اندازه اضلاع درونی کعبه از گوشه حجرالاسود تا گوشه شامی حدود (۷/۸۰ متر) و فاصله میان رکن یمانی و رکن حجر الاسود ۶/۵ متر می‌باشد. بنابراین مساحت تقریبی داخل بیت حدود پنجاه متر است.

زمین کعبه از سنگ‌های مرمر سفید متمایل به زرد پوشانیده شده است که تعداد آنها تقریباً ۳۸ یا ۴۰ عدد بود. دیوارها ۳۲ از ارتفاع کف تا سقف، همه سنگ مرمر خاکستری روشن بسیار زیبا شده است. و ۳۱ باقی بالای سنگ‌ها، به همراه سقف خانه، از پارچه حریر سبز رنگی که مزین به اسماء مبارک خداوند بود پوشانیده شده؛ همانند پارچه‌ای که بر روی قبر مبارک پیامبر افتاده است از قبیل لا اله الا الله و محمد رسول الله.

سه ستون بسیار زیبایی در وسط کعبه قرار داده شده که پایه‌های این ستون‌ها، از روی زمین به ارتفاع ۲۵ سانتیمتر، از همان سنگ مرمر خاکستری موجود در کف و اطراف، ساخته شده و باقی ستون تا سقف از چوب قهوه‌ای زیبایی روکش گردیده است. این چوب‌ها به قطر ۵ سانتیمتر بود که به صورت نوارهایی از بالا تا پائین روکش گردیده است. بنابراین از کف کعبه ارتفاعی حدود ۹ متر را می‌تواند دید که دیوارها ۳۲ از سنگ و ۳۱ باقی از بالا توسط پارچه پوشانیده شده است که این پارچه، سقف را هم در برمی‌گیرد.

دو مفتول سیمی از دو طرف کعبه به طوری که سه ستون در وسط کعبه را در بر گرفته است، کشیده شده که بیش از ۷۰ عدد وسائل نقره‌ای که بعضی از آنها مطلا بود، بدان آویز گردیده است.

این وسایل اشیایی از قبیل آفتابه، لگن، قهوه خوری و کاسه‌های مختلف و از این قبیل اشیا در سرتاسر کعبه آویزان گردیده است. که پس از تحقیق اظهار کردند که این وسائل از زمان رسول اکرم تا کنون جزو عتیقه‌های خانه کعبه، در کعبه نگهداری می‌شود.

در گوشه دست راست خانه کعبه پس از ورود؛ یعنی در رکن شامی یک متر به داخل کعبه برآمدگی وجود دارد و در یک لنگه‌ای مطلا که به طرز بسیار زیبایی با آیات قرآن آراسته گردیده قرار داشته که در بام کعبه می‌باشد. همچنین قفل

مستطیلی که باز از طلا و به آیات قرآن مزین گردیده، بر آن زده شده بود. این در به طرف راست باز می‌شود. در دیوار بین رکن حجر الاسود و رکن شامی؛ یعنی دیواری که پس از ورود به کعبه در سمت راست قرار می‌گیرد لوح یادبودی سنگی بر دیوار قرار داشت. اولین یادبودی از تعمیرات و ترمیمی که در زمان ملک خالد در سال ۱۳۹۷ هجری صورت گرفته است و کلیه تغییراتی که در بیت صورت گرفته بر آن تابلو حک گردیده بود. این لوح از سنگ مرمر زرد رنگی تشکیل شده است. لوح دوم باز از سنگ مرمر زرد رنگ بود که شفافتر و زیباتر از آن می‌نمود و تمامی تغییرات و ترمیم‌هایی که اخیراً توسط ملک فهد صورت پذیرفته بود در این تابلو وارد شده است. این تغییرات شامل تغییر سنگ‌های شاذروان که از سنگ مرمر زیبایی پوشانیده شده است و بر روی هر قطعه سنگ مرمر، یک حلقه فلزی طلایی چسبانیده‌اند که محل اتصال پرده کعبه می‌باشد. تعداد قطعات سنگ‌های مرمر شاذروان در فاصله رکن یمانی تا رکن غربی ۱۷ عدد می‌باشد و تعداد سنگ‌های مرمر از رکن یمانی تا رکن حجر الاسود ۱۵ قطعه بود و همانطور که پیش از این گفته شده بر روی هر کدام یک حلقه طلایی نصب گردیده و پرده کعبه را بدان اتصال می‌دهند.

تغییر میزاب و ترمیم آن، ترمیم زینة بام کعبه و تذهیب درب آن، سنگفرش کردن کف کعبه و دیوارها و برداشتن سقف داخلی کعبه و ترمیم سنگ‌های بام کعبه و تعویض آنها، تعویض ستون‌های داخلی کعبه از تغییراتی است که در این ترمیم آمده و در لوح حک گردیده است به تاریخ رجب ۱۴۱۷. لوح سنگی سوم بسیار قدیمی بود و هر قدر دقت کردم متأسفانه نتوانستم کلمات آن را بخوانم. در دیوار مقابل؛ یعنی بین رکن غربی و رکن یمانی شش لوح یادبود سنگی بر روی دیوار قرار داشت که تابلوی اول دست راست به مساحت حدود 40×80 سانتیمتر بود این لوح از سنگ مرمر زرد رنگی ساخته شده است. در متن تابلو عبارت «الملك المنصور المنتصر بالله» را توانستم بخوانم و «ترمیم رکن یمانی» که سینه تحریر سنگ ۶۲۹ هجری بود.

لازم به ذکر است که در سال ۵۵۹ هجری، رکن یمانی بر اثر زلزله فرو ریخت و خراب شد که در سال ۶۲۹ هجری المستنصر عباسی آن را تعمیر کرد.

لوح دوم از سمت دست راست (بین رکن غربی و رکن یمانی) سنگی زرد رنگ و بسیار قدیمی که در ابعاد 35×70 سانتیمتر بود و اشعاری را دو طرف آن ظاهراً احساس نمودم لیکن به قدری خطوط سائیده شده بود که نتوانستم حروف را تشخیص دهم و نه سال تحریر آن را. لوح سوم لوح سنگی برجسته بسیار زیبایی بود که ابعاد آن حدود 80×80 سانتیمتر بود که باز از سنگ مرمر زرد رنگ بسیار زیبایی بود. اطراف چهارگوشه آن دایره‌هایی برجسته بر روی سنگ وجود داشت. متأسفانه هیچ کلمه‌ای را نتوانستم بخوانم. لوح چهارم، تابلو مربع شکلی از سنگ تیره به ابعاد 45×45 سانتیمتر - تقریباً - بود که با خط کوفی جملات «لا اله الا الله» و «محمد رسول الله» در چهار طرف این سنگ به طرز زیبایی ترسیم شده بود خطوط سفید رنگ بود بر زمینه‌ای تیره. لوح ششم که در چند سانتیمتری رکن یمانی قرار داشت، باز از سنگ مرمر زرد رنگ پریده‌ای تشکیل شده بود. ابعاد آن حدود 40×70 سانتیمتر.

البته کلیه این لوح‌ها در ارتفاعی حدود ۱۸۰ سانتیمتر زمین بر روی دیوار نصب گردیده بود که این لوح‌ها طوری نصب گردیده که لبه آنها هیچ فرورفتگی یا برآمدگی در سطح دیوار به وجود نیاورده است. از تغییرات دیگری که در داخل کعبه به وجود آمده است بین ستون اول سمت چپ و ستون وسط؛ یعنی تقریباً پس از ورود، مقابل در کعبه صندوق بزرگی است به ابعاد یک متر در ۷۰ سانتیمتر که از همان سنگ مرمری که در دیوارها و کف کعبه استفاده شده، ساخته‌اند و در این محل قرار داده‌اند.

نقطه دیگری که وجود داشت در دیوار مقابل در خانه کعبه یعنی بین رکن یمنی و رکن غربی در زیر تابلوی چهارم که همان تابلوی لا اله الا الله و محمد رسول الله است، کمی به طرف چپ و به طرف رکن یمنی که فاصله‌ای در حدود یک متر و نیم از رکن یمنی سنگی قهوه‌ای به ابعادی که عرض آن به اندازه دو پای دو زانو زده، یعنی حدود ۳۵ سانتیمتر و طول آن حدود ۷۰ سانتیمتر بود که بالای سنگ به شکل محراب گرد بود همانطور که در شکل ترسیم شده است:

شست و شوی کعبه:

خانه کعبه از بدو اعمار خویش و در طول تاریخ همیشه هوایی معطر و خوشبو داشت و موظفین و کلیدداران کعبه خود را پیوسته موظف می دانستند ، تا این خانه را از گرد و غباری که به وسیله هوا و نیز به علت ازدحام مردم جهت زیارت و وارد شدن به آن به وجود می آید، پاک کنند.

ولی زمانی که این خانه بعد از طوفان، توسط حضرت ابراهیم علیه السلام بار دیگر ساخته شد، در آن زمان ضرورتی به شست و شو و تطهیر نداشت . زیرا این خانه صرف توسط سنگ ها ساخته شده بود ، و هیچ گونه مواد گچی در ساختن این خانه به کار نرفته بود از طرف دیگر این خانه نه دری داشت و نه چت .

کف خانه کعبه در آن دوران از جغل و یا ریگ بود. بنابراین، ضرورتی به شست و شو و تطهیر آن طوری که امروز دیده می شود ، در آن زمان دیده نمی شد و بارش باران خود موجب تمیزی دیوارهای آن از خاک می شد اما بعد از این که این خانه دارای سقف گردید ، ضرورت آن دیده شد که سقف و دیوار های آن برای زایل کردن غبار شست و شو شود .

خانه کعبه برای اولین بار بعد از فتح مکه توسط پیامبر صلی الله علیه وسلم شست و شو شد. مؤرخین می نویسند: زمانی که فتح عظیم صورت گرفت ، حضرت بلال بر بام کعبه به دستور پیامبر صلی الله علیه وسلم ندای «الله اکبر» رادر فضای مکه اعلام داشت ، فاتحین قهرمان اسلام به هدایت پیامبر بزرگوار شان لباسهای خود را بالا زدند و با ظرفها و سطل ها ، درون و بیرون کعبه را به وسیله آب زمزم شست و شو کردند. تا توسط آب زمزم تمام آثار مشرکان محو و نابود گردد. از آن تاریخ به بعد این رسم و سنت تا به امروز در بین مسلمانها ادامه دارد. خانه کعبه به طور متداوم سالانه دوبار، یکبار اواخر ذی القعدة و دیگر در روز دوازدهم ربیع الأول شست و شو می گردد.

این شست و شو به وسیله آب زمزم مخلوط به گلاب صورت می گیرد. پس از آن به وسیله عطرها مختلف، دیوارها را خوشبو ساخته، آنگاه مقداری از عود و عنبر را در آن تبخیر می کنند و می سوزانند. این اعمال معمولاً در حضور بزرگان و امیران و رجال دولتی انجام می گیرد.

تشریفات شست شوی خانه کعبه :

مراسم شست شوی کعبه در روز موعود ، پس از طلوع آفتاب، صورت می گرد . در کعبه در آغاز به وسیله کلیددار آن باز می شود و در آن گلاب و عطر گل و عنبر و چوب عنبر، به درون کعبه آورده می شود.

پیش از آغاز مراسم، بزرگ خدمه کعبه، ابتداء امیر مکه مکرمه و رؤسا و بزرگان شهر را مطلع می کند و جاروها از سوی مدیریت اوقاف وزارت شؤون اسلامی، در حرم شریف مکه آورده می شود و در این میان مسوول و خدمه بخش چاه زمزم نیز در کنار چاه حاضر می شوند. در این لحظه سقاها سطل های خود را از آب زمزم پر می کنند و به نزدیک در خانه کعبه می آورند و شخصی موظف ، سطل ها را به داخل خانه کعبه انتقال می دهد .

در این هنگام امیر مکه مکرمه در صورتی که از فرزندان او کسی حاضر باشد و نیز قاضی القضاات مکه و سایر مأموران و بزرگان شهر همگی جارو به دست منتظر شروع مراسم شست و شو می شوند.

اولین سطل آب زمزم توسط امیر مکه و خانواده اش در دیوارها و زمین کعبه ریخته می شود و سپس دیگران نیز سطل های آب خود را بر دیوار های داخل خانه می ریزند. سطل های خالی توسط افراد مخصوص به بیرون خانه کعبه انتقال و در بدل آن سطل های پر انتقال می یابد.

این مراسم با بسیار شوق و ذوق با بسیار آرامی و وقار و افتخار صورت می گیرد، در ختم آب پاشی بر دیوار های خانه کعبه مراسم عطر کاری آغاز می شود.

در این مرحله ظرف های پر از عطر و گلاب قبلاً پر شده در ظرف های مخصوص، به وسیله امیر مکه و هیأت همراه وی به دیوار های داخل خانه کعبه مالیده می شود.

بعدها آن عنبر و عود توسط قاضی القضاات مکه پس از آن توسط هر کس که مایل باشد سوزانده و تبخیر می شود. برخی از اوقات در این هنگام امیر مکه تعدادی از جاروهای را که برای شست و شو داخل خانه کعبه به کار برده شده است برای مطوفین که در اطراف در کعبه، و در مطاف گرد آمده اند، به عنوان تبرک پرتاب می کند.

در این لحظه یکی از اعضای خانواده شیبی مراسم دعا را به جا می آورد و مراسم شست و شوی خانه کعبه به پایان می رسد. و مدعوین یکی بعد از دیگر از خانه کعبه خارج می شوند.

بعد از این که آخرین فرد از خانه کعبه بیرون شد، کلیددار خانه کعبه، که از فامیل شیبی می باشند، داخل خانه کعبه گردیده و دیوار های خانه یک بار دیگر توسط تکه های مخصوص خشک گردیده، و با استعمال دوباره عطر مراسم شست شوی خانه کعبه به پایان می رسد و در خانه کعبه دوباره قفل می گردد.

نویسنده کتاب «تاریخ الکعبة المعظمة» در مورد شست و شوی کعبه می نویسد:

شست و شوی کعبه در حال حاضر سال دوبار صورت می گیرد، برای بار اول **پیش مراسم حج** و بار دیگر **بعد از ختم**

مراسم حج و سفر همه حجاج از شهر مکه:

مطابق روایات اولین شست و شوی خانه کعبه معمولاً در اواخر ماه ذی القعدة و یا اوایل ماه ذی الحجه و برای دوم در روز دوازدهم ربیع الأول صورت می گیرد. اما چگونگی شست و شوی آن، بدین صورت است:

در سحرگاه روز تعیین شده برای شست و شوی کعبه معظمه، رئیس خدمه کعبه معظمه، لحظه ای بعد از طلوع آفتاب، به کنار حطیم می آید، در حالی که کلیددار کعبه که **از آل شیبیه** است او را همراهی می کند.

در این لحظه، در کعبه باز می شود و خدمه ظرف های گلاب و بوتل های عطر گل و عنبر و بخورها و چوب عود را به همراه پارچه هائی که معمولاً از نوع شال کشمیری است، به درون کعبه انتقال می دهند. این پارچه ها را افراد به هنگام شست و شوی کعبه به دور کمر خود می بندند. همواره رسم بر این بوده است که رئیس خدمتکاران و سدان کعبه، از پادشاهان، امیران، والیان و یا وزیران دولت و قضات و مدیران ادارات و بزرگان، جهت شست و شوی کعبه دعوت به عمل می آورد.

پیش از آغاز این مراسم، تمامی وسایل و لوازم شست و شوی در خانه کعبه حاضر می شود. رئیس اوقاف طبق معمول جاروها را حاضر می کند و رئیس بخش زمزم، مسئولان حمل آب و سقاها را در کنار چاه زمزم حاضر می کند. در این هنگام ابتداء سطل ها به وسیله سقاها از آب زمزم پر می شود و دست به دست به وسیله خدمتگزاران کعبه به داخل خانه خدا انتقال می یابد. پس از انجام این کارها، دعوت شدگان، به درون کعبه راهنمایی می شوند. سپس هر يك پارچه هائی را که پیشتر به آن اشاره کردیم بر می دارد و به کمر خود می بندد و آنگاه جاروها را به دست می گیرند و همگی به شست و شوی درون کعبه به وسیله آب زمزم مخلوط با گلاب مشغول می شوند.

در هنگام شست و شوی زمین کعبه و بخشهایی از اطراف دیوارهای پائینی آن، افراد به وسیلهٔ عطر گل به اندازهٔ ارتفاع قامت يك انسان دیوارها را با عطرهای یاد شده آغشته می کنند.

این عطر گلهاء، در ظرفهایی آهنی سفید یا هم بوتل های شیشه ئی قرار داده شده اند. در پایان عطر افشانی دیوارها، عنبر و عود و چوب عود را در منقل های بسیار زیبایی قرار می دهند و در فضای کعبه تبخیر می کنند و پس از خشك کردن زمین کعبه، به وسیلهٔ اسفنج های مخصوص و در انتهای مراسم شست و شوی کعبه معظمه و خوشبو کردن آن، خدمتگزاران کعبه تعدادی از جاروهای استفاده شده در مراسم را بین افرادی که در خارج از کعبه و نزدیک به در آن اجتماع کرده اند، تقسیم می کنند.

عطری ساختن کعبه :

استفاده از عطر و پاکیزگی ، یکی از بهترین عادات قدیمی عرب به شمار آمده و آنان همواره به وسیلهٔ بخور و عود و صندل و کُنْدَر و جز اینها، خود و محیط خویش را خوشبو و معطر می کرده اند. دین مبین اسلام نیز تأکید فراوان بر این مطلب داشته و روایات و احادیث فراوانی در این مورد وارد شده است که از مجموعهٔ آن احادیث و روایات می توان اینگونه نتیجه گرفت که اسلام تأکید فراوان بر استفاده از عطر و بخور و جز اینها، به

خصوص به هنگام حضور در اجتماعات و نماز جمعه و اعیاد و به طور کلی در هر مناسبتی کرده است. در این میان، کعبهٔ مشرفه، که محلی است مقدس و موقعیت خاصی را در میان مردم در طول تاریخ داشته و دارد، از این قاعده مستثنی نبوده است و آن را همواره با عطرهای مختلف خوشبو می کرده اند.

مؤرخین می نویسند که رسم عطری ساختن کعبه حتی در دوران جاهلیت نیز مروج بود و عربها به طور متداوم داخل و بیرون خانهٔ کعبه را به شمول دوشاخ قوچ از سوی پروردگار به جای اسماعیل ، بری حضرت ابراهیم علیه السلام آورده شد و قربانی گردید آن را بر دیوار مقابل در کعبه قرار داده بودند نیز معطر می ساختند .

ناوه :

ناوه بر بام خانه، میان رکن عراقی تا شامی و بر فراز حجر اسماعیل واقع است. می گویند آن را نخست حجاج بن یوسف بنا نهاد تا باران بر بام خانه جمع نشود. در روایت آمده است که دعا در زیر ناودان کعبه مستجاب است.

حجر

خواننده محترم !

حجر میان رکن شامی و عراقی و با دیوارهای به صورت نیم دایره، به ارتفاع ۱/۳۰ و عرض ۵۰ سانتیمتر قرار دارد. مسمی ساختن «حجر» به نام «حجر اسماعیل» و آن را به اسماعیل علیه السلام، نسبت دادن خطا و اشتباه می باشد،

زیرا این حجر مدتهای مدیدی پس از اسماعیل علیه السلام به این حجر (دیوار کوتاه محوطه مانند) تبدیل شده است. بناءً بهتر و صحیح تر آنست که گفته شود: حجر، بدون این که آن را به کسی نسبت دهیم. و انتساب کردن حجر به حجر اسماعیل یک خطا است، از جانب دیگر هیچ نص صحیحی وارد و ثابت نشده است که در این محوطه (حجر) اسماعیل علیه السلام دفن شده باشد یا این که هاجر در آنجا دفن شده باشد! هر چند که احادیث موقوفی با سند واهی در مورد از طرف برخی از علماء وارد شده است که در آنجا اسماعیل علیه السلام مدفون است! (که این روایت به هیچ صورت قابل استناد نمیباشد) (برای کسب معلومات دقیق می توانید به کتاب «تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد شیخ ألبانی رحمه الله ص ۷۵، ۷۶» مراجعه کنید.

و همچنان ادعای مدفون شدن مادر اسماعیل علیه السلام یا فرزندان وی در داخل کعبه امری بعید است و در این باره هیچ نصی به اثبات نرسیده است.

مؤرخین می نویسند که در حقیقت ابراهیم و اسماعیل علیهما السلام زمانی که کعبه را بنا نهادند، آن قسمتی که اکنون به نام حجر شناخته می شود نیز شامل خود کعبه بود بعدها دیوارهای کعبه بر اثر آتش و سیل خراب شدند و در زمانی که هنوز پیامبر صلی الله علیه وسلم به پیامبری مبعوث نشده بودند قبیله قریش مابقی دیوارهای کعبه را نیز ویران کردند سپس از نو آن را بنا نهادند، ولی در هنگام تجدید بنا توسط قریش تمامی محوطه کعبه ای که ابراهیم و اسماعیل علیهما السلام ساخته بودند را بازسازی نکردند و آن قسمت که به نام حجر مشهور است از اصل کعبه کم شد و لذا از آن خارج گشت (درحالی که ابتداء محوطه حجر داخل محوطه چهار دیوار کعبه بود) و در عوض با کم شدن محوطه کعبه، دیوار کوتاهی را در کنار کعبه ساختند به نشانه این که آن قسمت (که الان حجر نامیده می شود) جزئی از کعبه است و قریش پیمان بستند که داخل آن (حجر) نشوند مگر صدقه پاکی را بپردازند یعنی همان شرطی را که لازم می دانستند قبل از داخل شدن به کعبه اجراء نمایند و همچنین شرط کردند تا در آنجا معامله و بیعی انجام دهند.

و در صحیحین از عایشه رضی الله عنها روایت است:

«عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْجَدْرِ، أَمِنَ الْبَيْتِ هُوَ؟ قَالَ: «نَعَمْ». قُلْتُ: فَمَا لَهُمْ لَمْ يُدْخِلُوهُ فِي الْبَيْتِ؟ قَالَ: «إِنَّ قَوْمَكَ قَصَّرَتْ بِهِمُ النَّفَقَةُ». قُلْتُ: فَمَا شَأْنُ بَابِهِ مُرْتَفَعًا؟ قَالَ: «فَعَلَّ ذَلِكَ قَوْمُكَ لِيُدْخِلُوا مِنْ شَاءُوا، وَيَمْنَعُوا مَنْ شَاءُوا، وَلَوْلَا أَنَّ قَوْمَكَ حَدِيثٌ عَاهَدُهُمْ بِالْجَاهِلِيَّةِ، فَأَخَافُ أَنْ تُنْكَرَ قُلُوبُهُمْ، أَنْ أُدْخِلَ الْجَدْرَ فِي الْبَيْتِ، وَأَنَّ الْأَصِيْقَ بَابَهُ بِالْأَرْضِ». (بخاری: ۱۵۸۴)

عایشه رضی الله عنها می گوید: از رسول الله صلی الله علیه وسلم پرسیدم: آیا حطیم (قسمتی که اکنون به نام حجر شناخته می شود) جزو کعبه است؟ فرمود: «بلی». عرض کردم: پس چرا آنرا جزو بنای کعبه، قرار نداده اند؟ فرمود: «زیرا هزینه قومت (یعنی قریش) برای این کار، کافی نبود». دوباره گفتم: چرا دروازه کعبه را در ارتفاع زیاد، قرار داده اند؟ فرمود: «برای این که قومت کسی را که مایل باشند، اجازه ورود دهند و کسی را که نخواهند، از ورود به آن، جلوگیری نمایند. و اگر قومت تازه مسلمان نبودند و بیم آن نمی رفت که این کار را نپسندند، حطیم را جزو بنای خانه خدا، قرار می دادم و دروازه کعبه را نیز هم سطح زمین، می کردم».